

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2023

BESIGHEIDSTUDIES V1

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat die vrae beantwoord word.

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE van die hoofonderwerpe.

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae.

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.

AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae.

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.

2. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.

Let wel dat SLEGS die antwoorde op die eerste TWEE vrae gekies in AFDELING B en die antwoorde op die EERSTE vraag gekies in AFDELING C nagesien sal word.

3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genummer is NIE.
4. Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne wees.
5. Gebruik die punttoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van 'n antwoord te bepaal.
6. Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn vir punte- en tydstoekenning wanneer jy elke vraag beantwoord.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	1	30	20
B: DRIE direkte/indirekte tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	2	40	70
	3	40	
	4	40	
C: TWEE opsteltype vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	5	40	30
	6	40	
TOTAAL		150	120

7. Begin die antwoord op ELKE vraag op 'n NUWE bladsy, bv. VRAAG 1 – nuwe bladsy, VRAAG 2 – nuwe bladsy.
8. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1**

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.6 D.

1.1.1 Die impak van ... op besighede as 'n sosio-ekonomiese kwessie kan daartoe lei dat werknemers 'n werkstaak moet herhaal.

- A etiese wangedrag
- B ekonomiese misdaad
- C Onbeskikbaarheid/uitputting van natuurlike hulpbronne
- D gebrek aan vaardighede

1.1.2 Vryheidsbank is werksaam in die ... sektor aangesien hulle in die aanbieding van bankdienste spesialiseer.

- A primêre
- B tersiêre
- C ekonomiese
- D sekondêre

1.1.3 Die komponent van die bemarkingskommunikasiebeleid waarvoor die besigheid nie betaal word nie, staan as ... bekend.

- A publisiteit
- B advertering
- C verkoopspromosies
- D persoonlike verkope

1.1.4 Fred Sappe gebruik ... tydens produksiebeplanning om die tyd uit te werk wat vir die uitvoering van elke taak in hul produksiestelsel nodig is.

- A beplanning
- B roetebepaling
- C skedulering
- D lading

1.1.5 Die doel van 'n ... is om die kandidaat se geskiktheid vir 'n pos te bepaal op grond van hul vaardigheid, ondervinding en kwalifikasie.

- A induksieprogram
- B indiensnemingskontrak
- C werwingsproses
- D onderhoud

(5 x 2) (10)

- 1.2 Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

psigografie; volle; eksterne; sloerstaking; tussengangers; demografie; staking; interne; geen; verskaffers

- 1.2.1 Die statistieke van die bevolking soos geslag, ouderdom, ras en vlak van opvoeding, staan as ... bekend.
- 1.2.2 Kebu Logistieke het ... beheer oor die ekonomiese omgewing.
- 1.2.3 Werknemers neem deel aan 'n ... wanneer hulle doelbewus hul produktiwiteit by die werk vertraag.
- 1.2.4 Die middelmanne wat as onderhandelaars tussen vervaardigers en die verbruiker optree, staan as ... bekend.
- 1.2.5 Vloer Handelaars het ... werwing gebruik wanneer die vakature van winkelbestuurder in die plaaslike koerant geadverteer word.

(5 x 2) (10)

- 1.3 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.3.6 K.

KOLOM A	KOLOM B
1.3.1 Kliënte	A die proses om landbouprodukte volgens hul gehalte in kategorieë te klassifiseer
1.3.2 Moeilike werknemers	B behels enige aanpassings wat aan die beplanningsproses gemaak word
1.3.3 Standaardisering	C die nuwe werknemer se vaardighede word by die vereistes van die pos gepas
1.3.4 Regstellende aksie	D komponent van die markomgewing
1.3.5 Plasing	E werknemers wat dikwels vir bevorderings meeding
	F die nuwe werknemer word aan hul nuwe werkplekomgewing bekendgestel
	G komponent van die makro-omgewing
	H behels die kontrolering van die gehalte van die produksieproses en die finale produk
	I die proses om te verseker dat alle goedere wat geproduseer word van gelyke gehalte is
	J werknemers wat dikwels oor werkstelsels kla

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet boaan 'n nuwe bladsy begin, bv. VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 2: BESIGHEIDSOMGEWINGS

- 2.1 Noem enige DRIE komponente van die mikro-omgewing. (3)
- 2.2 Beskryf kortliks die funksies van vakbonde. (6)
- 2.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

ULNA HANDELAARS (UH)

Die bestuur by Ulna Handelaars probeer desperaat om hul omgewing en die gedrag van ander besighede te beheer deur magsverhoudings te vorm. Hulle het waardevolle advies van magtige invloedryke mense gekry nadat hulle hul genooi het om deel van hul direksie te wees.

- 2.3.1 Identifiseer die manier waarop UH 'n magsverhouding in die scenario hierbo gevorm het. (2)
- 2.3.2 Beskryf EEN ander manier waarop besighede 'n magsverhouding kan vorm. (3)
- 2.4 Verduidelik die negatiewe impak van stakings as 'n sosio-ekonomiese kwessie op besighede. (6)
- 2.5 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

KUHLE KOSSE (KK)

Kuhle Kosse ervaar baie uitdagings. Hulle sukkel om 'n betroubare verskaffer van groente te vind. Die bestuur van KK het nie 'n duidelike plan van waarheen die besigheid op pad is nie. Twee ander voedselkleinhandelaars het ook in dieselfde area oopgemaak.

- 2.5.1 Haal TWEE uitdagings van die markomgewing vir KK in die scenario hierbo aan. (2)
- 2.5.2 Verduidelik maniere waarop besighede hulself van mededingers in die mark kan onderskei. (6)
- 2.6 Bespreek die verband tussen die primêre, sekondêre en tersiêre sektore. (6)
- 2.7 Stel maniere voor waarop besighede 'n direkte invloed op die omgewing kan hê. (6)

[40]

VRAAG 3: BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE

- 3.1 Noem enige TWEE gehaltebeheerliggame. (2)
- 3.2 Beskryf kortliks die voordele van produksiebeplanning. (4)
- 3.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

ZAJEED VERVAARDIGERS (ZV)

Zajeed Vervaardigers spesialiseer in die vervaardiging van kantoor meubels. ZV maak gebruik van tussengangers om hul produkte te versprei. Hulle gebruik ander besighede om in klein hoeveelhede aan verbruikers te verkoop.

- 3.3.1 Identifiseer die tipe tussenganger wat deur ZV gebruik word. (2)
- 3.3.2 Verduidelik redes hoekom ZV, as 'n vervaardiger, die gebruik van indirekte verspreidingsmetodes sal verkies. (6)
- 3.4 Beskryf enige TWEE kategorieë van verbruikersgoedere. (6)
- 3.5 Bespreek die doel van advertering. (4)
- 3.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

EKO HANDEL (EH)

Eko Handel het die pos vir 'n aankoopbestuurder op die besigheid se kennisgewingbord geadverteer. Hulle het aangedui dat die persoon verkieslik 'n diploma in bestuur moet hê. Die aankoopbestuurder sal verantwoordelik wees om voorraad te bestel en om met verskaffers te skakel.

- 3.6.1 Identifiseer TWO komponente van die posontleding wat op die pos by EH van toepassing is. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 3.6.1 te beantwoord.

KOMPONENTE VAN DIE POSONTLEDING	MOTIVERINGS
1.	
2.	

(6)

- 3.7 Onderskei tussen *stukwerk* en *tydverwante salarisbepalings*. (4)
- 3.8 Gee besighede raad oor die wetlike vereistes van 'n indiensnemings-kontrak. (6)

[40]

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE**BESIGHEIDSOMGEWINGS**

- 4.1 Noem enige TWEE uitdagings in die makro-omgewing. (2)
- 4.2 Beskryf kortliks DRIE voorbeelde van kontemporêre wetgewing wat besigheidsbedrywighede kan beïnvloed. (6)
- 4.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

SONKRAG HOMMELTUIE (SH)

Sonkrag Hommeltuie het 'n hommeltuig ontwikkel wat met sonkrag aangedryf word en geen batterye hoef vervang te word nie. SH was bekommerd dat ander besighede hul ontwerp sou dupliseer, daarom het hulle hul nuwe uitvinding geregistreer. Hulle het ook 'n baie spesiale simbool van 'n gloeiende son gebruik om klante in staat te stel om hul hommeltuie te identifiseer.

- 4.3.1 Identifiseer TWEE oplossings vir rowery wat SD geïmplementeer het. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 4.3.1 te beantwoord.

OPLOSSINGS VIR ROWERY	MOTIVERINGS
1.	
2.	

(6)

- 4.4 Verduidelik die doel van die Wet op Arbeidsverhoudinge (WAV), 1995 (Wet 66 van 1995). (6)

BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE

- 4.5 Noem enige VIER soorte verpakking. (4)
- 4.6 Beskryf kortliks die keuringsprosedure as 'n menslike hulpbronaktiwiteit. (4)
- 4.7 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

SAGTE KOMBERSE (SK)

Sagte Komberse spesialiseer in die vervaardiging van komberse. Die bestuur verseker dat SK aan die Wet op Beroepsgesondheid en Veiligheid voldoen. SK verseker dat hul noodhulpbokse altyd beskikbaar is. Hulle stel ook brandblussers in die werkplek beskikbaar.

- 4.7.1 Haal TWEE maniere aan waarop SK aan die Wet op Beroepsgesondheid en Veiligheid voldoen. (2)
- 4.7.2. Verduidelik ander maniere waarop SK aan die Wet op Beroepsgesondheid en Veiligheid kan voldoen. (4)
- 4.8 Beveel voorkomende maatreëls aan wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie gebruik word. (6)

[40]**TOTAAL AFDELING B: 80**

AFDELING C

Beantwoord ENIGE EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van die vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op die vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy OF VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDSOMGEWINGS (AANPASSING BY UITDAGINGS VAN DIE BESIGHEIDSOMGEWING)

Besighede gebruik netwerkvorming en invloedwerwing om aan hul spesifieke behoeftes en aktiwiteite te voldoen. Suksesvolle besighede het die vermoë om by die talle uitdagings aan te pas wat hul besighede in die gesig staar. Besighede moet projekte onderneem wat hul gemeenskap kan bevoordeel as gevolg van die voordele van hierdie projekte vir besighede en die gemeenskap.

Skryf 'n opstel oor aanpassing by uitdagings van die besigheidsomgewing waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die voordele van netwerkvorming.
- Verduidelik die volgende soorte van invloedwerwing:
 - Verskansing teen inflasie
 - Bedingingsessies tussen bestuur en vakbonde
- Bespreek enige DRIE maniere waarop besighede by uitdagings van die besigheidsomgewings kan aanpas.
- Beveel projekte aan wat deur besighede as deel van maatskaplike/sosiale verantwoordelikheid onderneem kan word.

[40]**VRAAG 6: BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE (BEMARKINGSFUNKSIE)**

Alle besighede is bewus van die belangrikheid van prysbepaling om finansiële sukses te verseker, daarom eksperimenteer bemarkingsbestuurders dikwels met verskillende prystegnieke. Dit is belangrik vir besighede om al die faktore wat hul pryse sal beïnvloed te ontleed, en om van verkoopspromosies gebruik te maak om mededingend in die mark te bly.

Skryf 'n opstel oor die bemarkingsfunksie waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die belangrikheid van prysbepaling.
- Verduidelik die volgende prystegnieke:
 - Koste-gebaseerde pryse
 - Kompetisie gebaseerde pryse
- Bespreek enige VIER faktore wat prysbepaling beïnvloed.
- Gee besighede raad oor die doel van verkoopspromosies.

[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150